

Archeologische opgraving

Verslag van resultaten

Eindverslag

ERPE-MERE GENTSESTEENWEG

(prov. Oost-Vlaanderen)

Auteurs: Bert MESTDAGH

Projectcode: 2020I281

Vergunningsnummer:	2020I281
Projectleider:	Bart Bartholomieux
Naam erkende archeoloog:	Bart Bartholomieux
Erkenningsnummer:	
veldwerkleider:	Bert Mestdagh
Archeologisch team:	Lies Dierckx
Plannen:	Bert Mestdagh
Provincie:	Oost-Vlaanderen
Gemeente:	Erpe-Mere
Deelgemeente:	Erpe
Plaats:	Genstesteenweg (zie plan in bijlage 1 tot 4)
Projectcode:	ERGE21
Lambertcoördinaten onderzoeksgebied:	X: 123 698m – Y: 181 462m X: 123 731m – Y: 181 453m
Kadastergegevens:	Erpe, afdeling 1, sectie B, percelen 213l, 216l, 226n, 226p, 225a, 216m, 213c (zie plan in bijlage 1 en 2)
Begindatum onderzoek:	25/06/2021
Einddatum onderzoek:	25/06/2021
Relevante termen thesauri:	Erpe-Mere, Erpe, opgraving, Romeinse periode.
Beheer opgravingsdata:	Monument Vandekerckhove nv Oostrozebekestraat 54 8770 Ingelmunster
Titel:	Archeologische opgraving Erpe-Mere Gentssteenweg eindverslag (prov. Oost-Vlaanderen).

0. INHOUDSTAFEL

0. INHOUDSTAFEL	3
1. INLEIDING	4
2. BESCHRIJVEND GEDEELTE	6
2.1. BESCHRIJVING VAN DE ONDERZOEKSOPDRACHT	6
2.1.1. Vraagstelling.....	6
2.1.2. Randvoorwaarden.....	6
2.1.3. Geplande werken	7
2.2. WERKWIJZE EN OPGRAVINGSSTRATEGIE	9
2.2.1. Voorbereiding.....	9
2.2.2. Veldwerk.....	10
2.2.3. Verwerking.....	13
3. ASSESSMENTRAPPORT	14
3.1. BESCHRIJVING, MOTIVERING EN REGISTRATIE	14
3.2. WETENSCHAPPELIJK POTENTIEEL	14
4. BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS	15
4.1. TOPOGRAFISCHE SITUERING.....	15
4.2. GEOLOGISCHE SITUERING	15
4.3. BODEMKUNDIGE SITUERING	16
5. HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS	17
5.1. HISTORISCH KADER.....	17
5.2. ARCHEOLOGISCH KADER	19
6. RESULTATEN	23
6.1. STRATIGRAFIE	23
6.2. BESCHRIJVING SPOREN EN VONDSTEN.....	27
6.3. VONDSTEN	32
7. INTERPRETATIE EN DATERING	34
8. ONDERZOEKSVRAGEN	36
9. SAMENVATTING	38
9. BIBLIOGRAFIE	39
9.1. UITGEGEVEN BRONNEN.....	39
9.2. INTERNETBRONNEN.....	40
10. BIJLAGEN	41

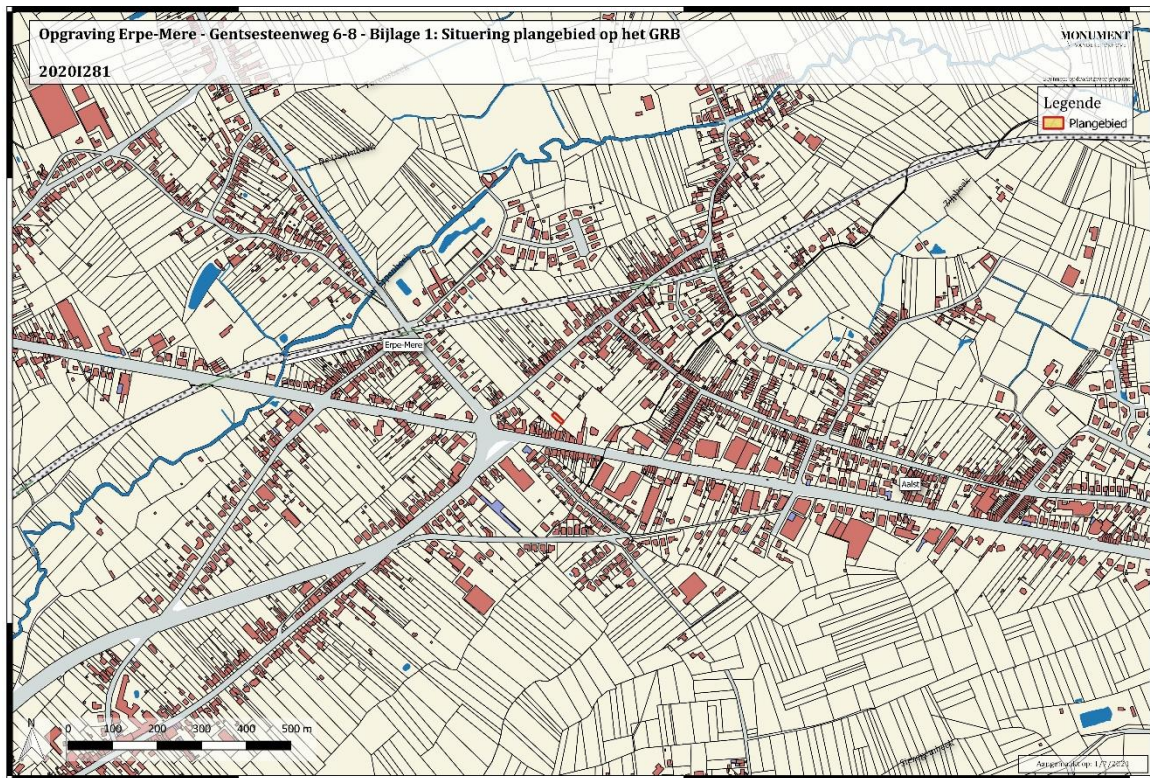
1. INLEIDING

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunningaanvraag voor stedenbouwkundige handelingen te Erpe-Mere Gentsesteenweg 6-8, waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. Aanleiding vormt de bouw van een notariaat en een gebouw dat de functie zal hebben als handelsruimte met daarrond parkeermogelijkheden en een groenzone. In eerste instantie werd een uitgebreide bureaustudie (2020E60)¹ uitgevoerd. Dit mondde vervolgens uit in het advies om een deel van het plangebied vlakdekkend op te graven via een werfbegeleiding.

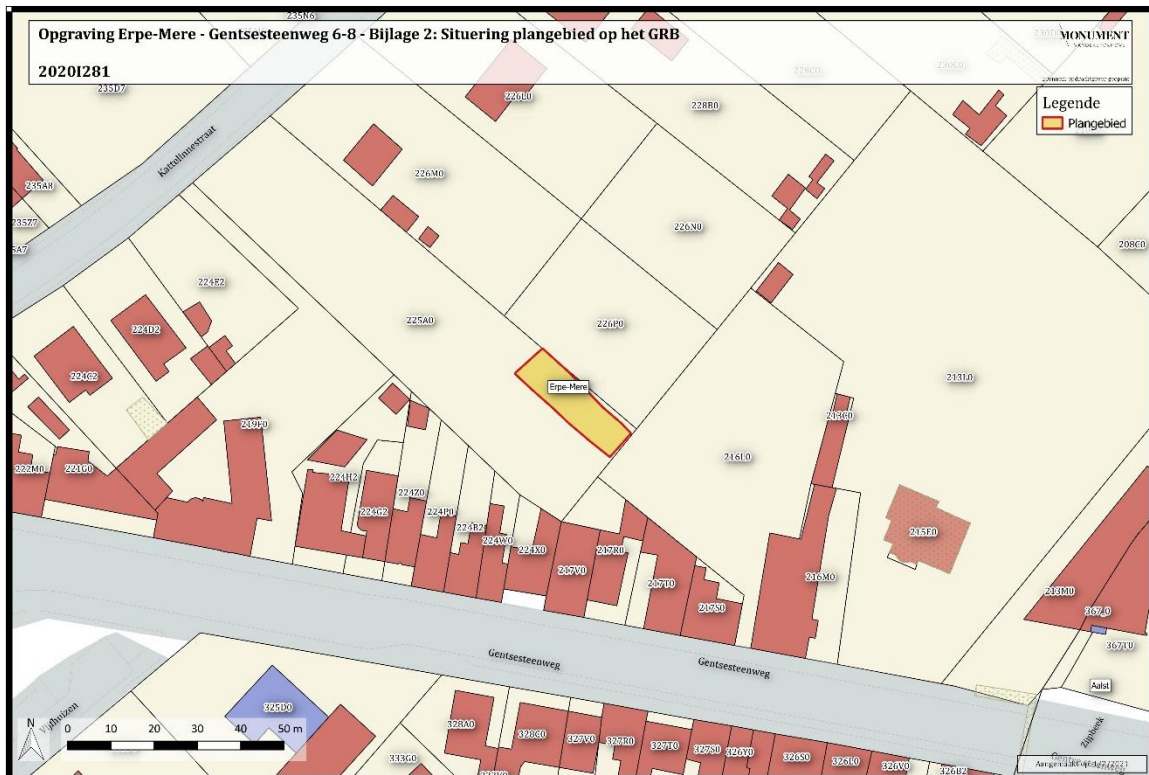
Via de bureaustudie was aangetoond dat zich onmiddellijk ten noordoosten van het plangebied een zone met brandrestengraven bevond. Omdat deze graven niet zelden deel uitmaken van een uitgebreider grafveld werd geadviseerd om de door de geplande werken bedreigde zone vlakdekkend op te graven in het kader van een werfbegeleiding. Deze zone heeft een oppervlakte van ca. 700m². Het archeologisch onderzoek werd uitgevoerd op vrijdag 25 juni 2021 door een team van Monument Vandekerckhove nv.

In dit eindverslag worden de resultaten van het archeologisch onderzoek voorgesteld. De tekst wordt verduidelijkt met kaarten en foto's. Als bijlage zijn de gedigitaliseerde overzichtsplannen opgenomen.

¹ DEMEULEMEESTER 2020a

Figuur 1: Situering van het plangebied binnen de ruime omgeving.

Figuur 2: Situering van het plangebied (detail).

2. BESCHRIJVEND GEDEELTE

2.1. Beschrijving van de onderzoeksopdracht

2.1.1. *Vraagstelling*

Het doel van het onderzoek is om te achterhalen wat de exacte aard is van de archeologische site die werd aangetroffen in de bodem. Kennis daarvan kan bijdragen tot een beter begrip van de geschiedenis van deze regio. Hiertoe werden in het programma van maatregelen na de proefsleuven volgende niet-limitatieve onderzoeksvragen voorgesteld²:

- Hoe is de bodemopbouw?
- Wat is de aard van de sporen en de onderlinge samenhang van alle aangetroffen sporen?
- Zijn er naast de brandrestengraven nog andere sporen aangetroffen? Maken deze deel uit van een erf/nederzetting?
- Tot welke vondsttypes behoren de vondsten? Wat is de conserveringsgraad en de vondstdichtheid?
- Tot welke archeologische periode(s) behoren het aangetroffen niveau en de archeologische sporen en/of artefacten?
- Wat is de aard van de archeologische site, sporen en/of artefacten (bewoning, funerair, ambachten,...)?
- Kan op basis van de aangetroffen sporen een verwachtingspatroon voor de omliggende percelen opgemaakt worden?

2.1.2. *Randvoorwaarden*

Er werden geen specifieke randvoorwaarden voorzien.

² DEMEULEMEESTER 2020b: p. 4-5

2.1.3. Geplande werken³

Binnen het plangebied (oppervlakte ca. 6418m²) zullen een notariaat en een gebouw dat de functie zal hebben als handelsruimte worden ingeplant (Figuur 3). In het westen en het oosten van het projectgebied wordt parking voorzien voor de handelsruimte en in het zuiden van het projectgebied worden parkeerplaatsen voorzien voor het notariaat. Rondom beide gebouwen wordt een groenzone voorzien.

In eerste instantie zal het nieuwe notariaat gebouwd worden. Het notariaat zal bestaan uit twee bouwlagen en wordt volledig onderkelderd, hier zal een parkeergarage worden voorzien. De onderkant van de vloerplaat van de parkeergarage zal 3,86m onder het maaiveld worden aangelegd. De oppervlakte van de parkeergarage is groter dan de oppervlakte van het notariaat en zal ca. 750m² bedragen. De oppervlakte van het notariaat zelf bedraagt ca. 378m² (zie Figuur 6 en bijlage 3c). Nadat het nieuwe gebouw in gebruik genomen wordt, zal het huidige kantoor langs de straatkant afgebroken worden en zal de omgeving verder aangelegd worden.

De handelsruimte wordt ten noorden van het notariaat aangelegd en de oppervlakte van dit gebouw zal ca. 1418m² bedragen. De onderkant van de vloerplaat zal 0,40m onder het maaiveld worden aangelegd. Aan de zijkant van het gebouw worden om de 2,50m funderingsblokken aangelegd van 1,50m breed.

De toekomstige handelsruimte wordt ingepland op een zone waar reeds proefsleuvenonderzoek⁴ en een vlakdekkende opgraving⁵ uitgevoerd werd. Ook het nieuwe notariaat komt gedeeltelijk op een zone waar enerzijds reeds proefsleuvenonderzoek werd uitgevoerd (zie 2.3. Archeologisch kader). Enkel op het recent aangekochte perceel werd nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd, het gaat hier om een zone met oppervlakte van ca. 700m².

³ DEMEULEMEESTER 2020a : 7-11

⁴ BRUYNINCKX T., 2018.

⁵ BRUYNINCKX T., 2020.

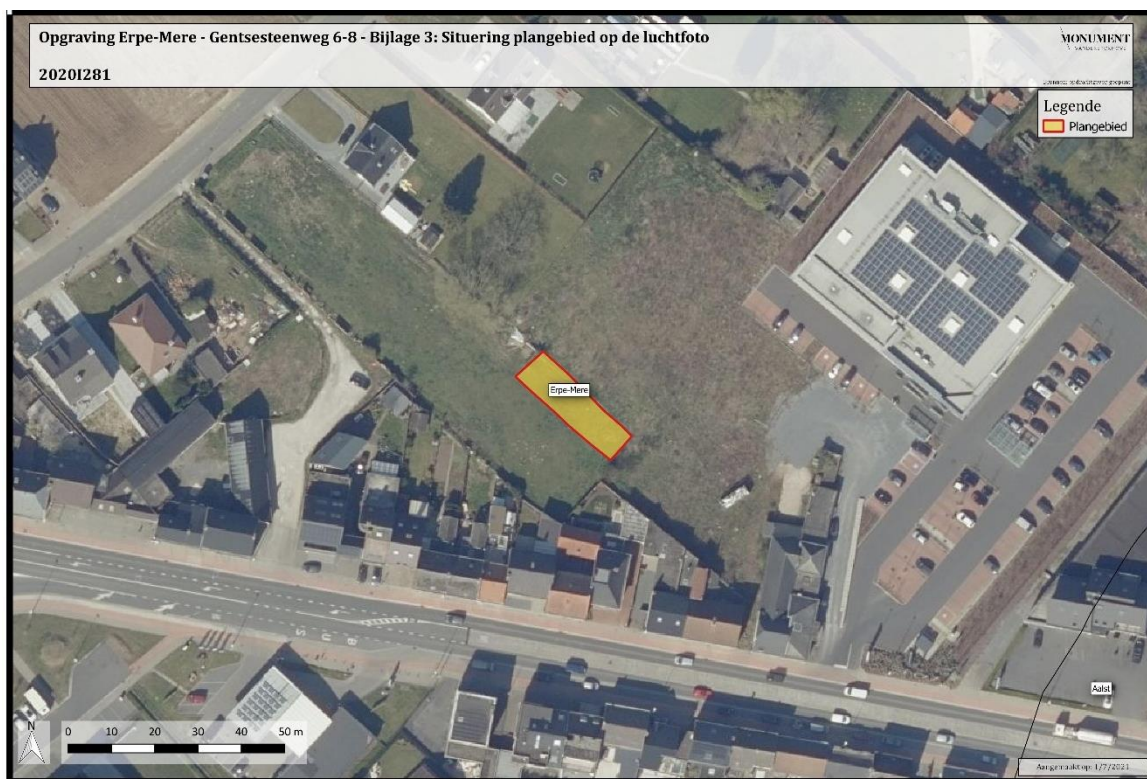

Figuur 3: Ontwerp van de geplande werken (bron: architect).

2.2. Werkwijze en opgravingsstrategie

2.2.1. Voorbereiding

De archeologische opgraving is uitgevoerd in het kader van de bouw van een notariaat en een gebouw dat de functie zal hebben als handelsruimte met daarrond parkeermogelijkheden en een groenzone. Naar aanleiding daarvan werd voorafgaand een bureaustudie (2020E60)⁶ uitgevoerd. Ter voorbereiding van de opgraving werd het verslag hiervan bestudeerd.

Figuur 4: Aanduiding van het plangebied op de luchtfoto.

⁶ DEMEULEMEESTER 2020a

2.2.2. Veldwerk

Het veldwerk vond plaats op 25 juni 2021. Voor aanvang werd de werkput uitgezet met piketten. Alles werd in één vlak uitgegraven en de grond werd gescheiden naast de sleufwand gestockeerd. Tijdens het uitgraven werd verdiept tot op het hoogste relevante archeologische niveau.

Voor de aanleg van de verschillende werkputten werd gebruik gemaakt van een rupskraan met een vlakke graafbak van 1,8m breed. Het graafwerk is zo uitgevoerd dat de teelaarde gescheiden bleef van de onderliggende horizonten. De kraan werd tijdens het graafwerk opgevolgd door een team archeologen. Er werd op toegekeken dat het juiste archeologische niveau werd bereikt. Tevens werd het vlak manueel opgeschaafd om de leesbaarheid te optimaliseren. De sporen die zichtbaar werden, zijn voorzien van een individueel spoornummer. Vervolgens zijn ze beschreven (interpretatie, kleur, textuur, inclusies) en gefotografeerd. Op deze foto is, naast het spoor telkens een noordpijl en fotobord aanwezig. Op dit fotobord staat de projectcode (**2020I281**), de afkorting van het project (ERGE21= **ERPE-Mere** 2021) en het spoornummer (**S1** tot **S8**). Na het fotograferen werden de sporen ingemeten met een GPS-toestel, waardoor een digitaal grondplan ontstond dat tijdens de opgraving steeds kon worden geconsulteerd.

Figuur 5: Sfeerbeeld tijdens het veldwerk.

Wanneer het volledige terrein was verdiept tot op het archeologische niveau en de verschillende contexten geregistreerd, werd over gegaan tot het couperen van de sporen. Dit houdt in dat de helft van een spoor manueel wordt uitgegraven, waardoor het diepteprofiel zichtbaar wordt. Dit profiel werd vervolgens gefotografeerd en ingetekend op een tablet (schaal 1:20) en van unieke laagnummers voorzien. Na het couperen van de sporen werden alle achter gebleven delen uitgehaald zodoende eventueel vondstmateriaal te recupereren. Dit gebeurde ook voor een greppel (Figuur 6).

Figuur 6: Het uithalen van de greppel.

Teneinde een goed beeld te krijgen van de bodemopbouw is een bodemprofiel geregistreerd. Dit is op dezelfde wijze vastgelegd als de spoorcoupes.

Het archeologisch team bestond uit veldwerkleider Bert Mestdagh en assistent-archeoloog Lies Dierckx.

2.2.3. Verwerking

Na het afronden van het veldwerk is de verwerking opgestart. In eerst instantie werd het vondsmateriaal proper gemaakt en geïnventariseerd.

Tijdens een eerste fase van de rapportage werd het grondplan opgemaakt en zijn de foto's in de database ingewerkt. Het uitschrijven van de resultaten gebeurde in twee fasen. Als eerste werd een tussentijds archeologierapport opgemaakt met daarin de voorlopige resultaten gebundeld. Een tweede fase van de rapportage betrof het uitschrijven van het eindverslag waarin alle beschikbare gegevens en de definitieve interpretatie gebundeld werd. Dit eindverslag bestaat uit enkele inleidende hoofdstukken en omvat tevens de beschrijving van de verschillende grondsporen en het vondstmateriaal.

3. ASSESSMENTRAPPORT

3.1. Beschrijving, motivering en registratie

Tijdens het archeologische onderzoek zijn zeven sporen aangetroffen. Deze zijn integraal geregistreerd. De lage densiteit liet namelijk toe een integrale veldregistratie uit te voeren. Het vondstmateriaal is eveneens erg beperkt waardoor een integrale inzameling en bestudering is uitgevoerd. De vastgestelde vondstcategorieën zijn aardewerk en bouwmateriaal.

Een lijst van sporen, inclusief beschrijving, is toegevoegd als bijlage (bijlage 9). Alle vondsten zijn opgelijst in bijlage 10. Dit omvat ook een omschrijving van de ingezamelde monsters. Ook foto's van alle sporen zijn terug te vinden als bijlage achteraan dit rapport (bijlage 11). In hoofdstuk 6.2 worden de relevante sporen beschreven. Een korte beschrijving van het aangetroffen vondstmateriaal volgt in hoofdstuk 6.3.

3.2. Wetenschappelijk potentieel

Het wetenschappelijk potentieel is terug te vinden in de aanwijzingen dat het gebruik van het landschap zich niet uitsluitend beperkte tot de inplanting van graven, maar dat de omgeving ook werd ingedeeld door middel van greppels. Dit vormt een duidelijke aanwijzing voor een uitgebreidere aanwezigheid van mensen tijdens de Romeinse periode waarbij het projectgebied deel uitmaakte van een cultuurlandschap.

4. BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS

4.1. Topografische situering

Erpe-Mere is een fusiegemeente in Oost-Vlaanderen. Het onderzochte terrein bevindt zich in de gemeente Erpe en sluit aan bij de Gentsesteenweg. Het landschap is lichtglooiend en wordt doorsneden door verschillende beken. Meer details hierover zijn terug te vinden in hoofdstuk 6.1.

Kadastraal is het plangebied terug te vinden onder Erpe, afdeling 1, sectie B, percelen 213l, 216l, 226n, 226p, 225a, 216m, 213c.

4.2. Geologische situering

Hieronder wordt respectievelijk de tertiaire en quartaire ondergrond beknopt weergegeven:⁷

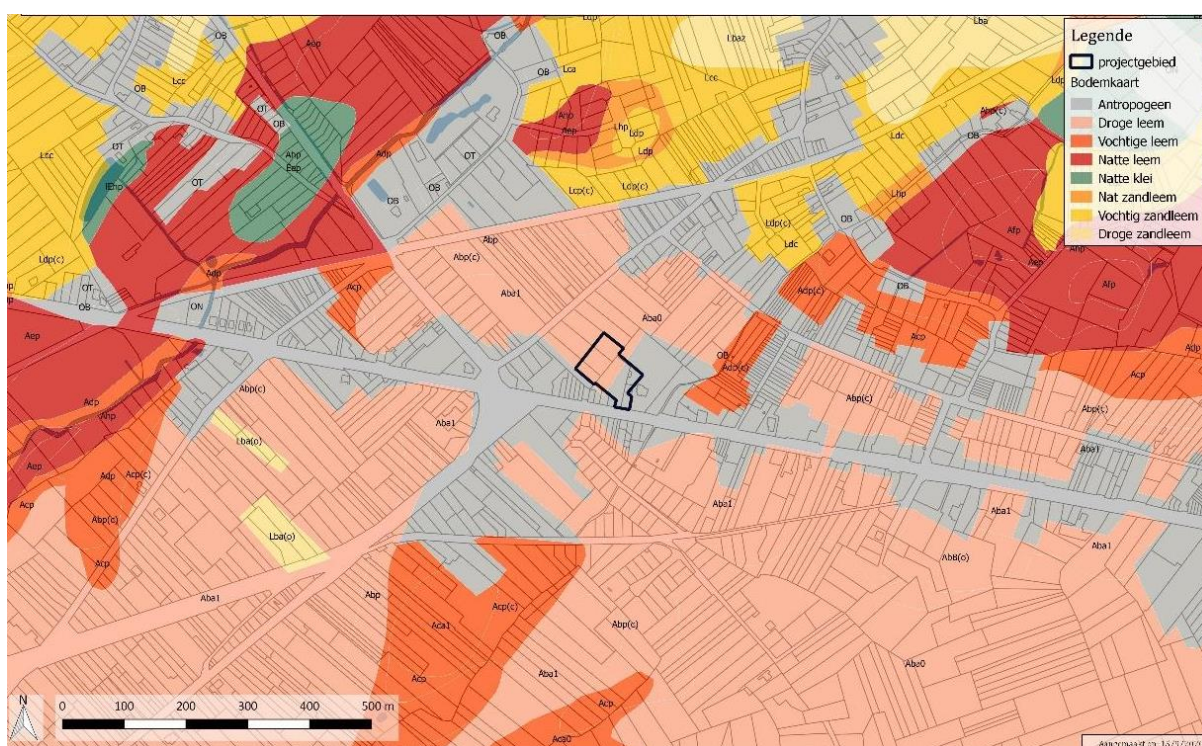
- De tertiaire ondergrond ter hoogte van het plangebied bestaat uit afzettingen van het Lid van Kortemark. Deze eenheid bestaat uit een marien, compact, kleiig, grijs, fijn silt, met zandige intercalaties.
- De quartaire ondergrond ter hoogte van het plangebied bestaat uit fluviatiele afzettingen van het weichseliaan (code **FLPw**), met daarbovenop eolische afzettingen van het Weichseliaan (laat-Pleistoceen) (code **ELPw**) en/of hellingsafzettingen van het Quartair (code **HQ**).

⁷ <http://www.geopunt.be/>

4.3. Bodemkundige situering

Binnen de opgegraven zone bestaat de ondergrond volgens de bodemkaart (Figuur 7) uit een droge leembodem met textuur B horizont (code Aba). Aansluitend bevinden zich ook heel wat antropogene (bebouwde/verharde) bodems (Ob).⁸

Deze beschrijving komt overeen met de vaststellingen op de bodemprofielen met intacte bodemopbouw Deze worden uitvoerig beschreven onder hoofdstuk 6.1. Stratigrafie.

Figuur 7: Aanduiding van het plangebied op de bodemkaart (DEMEULEMEESTER 2020a: p.21).

⁸ <https://www.geopunt.be> en DEMEULEMEESTER 2020a: p.20-21

5. HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

5.1. Historisch kader⁹

Erpe werd reeds vermeld in 972 als *Arpia*. Vermoedelijk gaat deze benaming terug tot het Germaanse woord voor “stromend water” en verwijst het naar de Molenbeek. De heerlijkheid die er later ontstond omvatte, naast Erpe, ook het aangrenzende Erondegem en Ottergem en werd vanaf de 11de eeuw beheerd door de families van Erpe. Onder de familie de Schoutheete werd in 1639 de heerlijkheid verheven tot baronie. In de 18de eeuw werd de heerlijkheid door erfenismoeilijkheden verkocht aan Jan de Waepenaer, baljuw van Oordegem. Bestuurlijk en fiscaal behoorde dit tot het Land van Aalst. Het allodiaal goed omvatte het grootste deel van Erpe, maar er bevonden zich ook nog een aantal kleinere heerlijkheden binnen de dorpsgrenzen.

Concrete historische gegevens over het plangebied zijn niet gekend. Het is gelegen nabij de Gentsesteenweg. Deze baan werd aangelegd in de 18de eeuw, ter vervanging van de oude middeleeuwse Gentseweg. De Oude Gentbaan, ten oosten van het onderzoeksgebied, is een restant van het oude tracé, net als de Oude Heerbaan ten zuiden van de huidige Gentsesteenweg. Het plangebied situeert zich ten noorden van de weg. De Ferrariskaart uit 1771 toont de nieuwe situatie, waarbij het plangebied gelegen is ten noorden van de nieuwe rechte baan van Aalst naar Gent (Figuur 8). Het terrein was in deze periode in gebruik als akkerland. Ten zuidwesten van het plangebied bevonden zich een aantal gebouwen, ter hoogte van het punt waar de nieuwe weg naar Lede begint. Op deze plaats vormde zich het gehuchtje Vijfhuizen. Ook ten zuidoosten van het onderzoeksgebied stond een gebouw. De kaarten uit het midden van de 19de eeuw tonen een gelijkaardige situatie. Op de Atlas der Buurtwegen (Figuur 9) is te zien dat het plangebied op dat moment gelegen is op de grens tussen vier langgerekte percelen.

In de loop van de 20ste eeuw raakt de omgeving van het plangebied steeds meer bebouwd. Zo ontwikkelde zich een kern van lintbebouwing langs de Gentsesteenweg. Dit beeld wordt goed geïllustreerd op de luchtfoto van 1970 (Figuur 10).

⁹ DEMEULEMEESTER 2020a: p. 22-27

Figuur 8: Situering van het plangebied op de Ferrariskaart.

Figuur 9: Situering van het plangebied op de Atlas der Buurtwegen.

Figuur 10: Luchtfoto uit 1970.

5.2. Archeologisch kader¹⁰

In de ruime omgeving zijn de gekende archeologische gegevens eerder schaars. Dat bleek uit de bureaustudie en op basis van gegevens uit de CAI (Centraal Archeologische Inventaris).¹¹ Er wordt vooral verwezen naar vondsten afkomstig uit veldprospecties en oude toevalsvondsten. De belangrijkste referentie hieruit is afkomstig van een perceel aan de overzijde van de Kattelinnestraat (onmiddellijk ten westen van het plangebied). Daar werd bij een veldprospectie Romeins aardewerk aangetroffen waarvan vermoed wordt dat het afkomstig is van een ondertussen vernielde site. Het gaat om fragmenten van *mortaria*, van een kruik(amfoor), een amfoor en van *terra sigillata*. Ook werd een scherp roodbeschilderd aardewerk aangetroffen uit de volle middeleeuwen en ook enkele scherven. Ongeveer 400m ten zuidoosten van het plangebied, op een leemrug ter hoogte van de Siesegemkouter, zouden verschillende vindplaatsen uit de steentijd gesitueerd zijn.

¹⁰ Op basis van BRUYNINCKX 2020 en DEMEULEMEESTER 2020a: p. 28-39.

¹¹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

De belangrijkste archeologische vindplaats voor dit onderzoek is echter het onderzoek dat uitgevoerd werd op het perceel onmiddellijk ten noorden van het plangebied. Op 18 en 19 april 2017 voerde een team van Monument Vandekerckhove nv daar een prospectie door middel van proefsleuven uit (Figuur 11).¹² In twee van de tien sleuven werden archeologische sporen geregistreerd. In een kijkvenster werden aanvankelijk twee Romeinse brandrestengraven geregistreerd evenals een ongedateerd paalspoor.

Figuur 11: Proefsleuven en de advieszone voor een opgraving op het GRB (BRUYNICKX 2020: p. 26).

Op basis van de gegevens uit de prospectie werd een kleine vlakdekkende opgraving geadviseerd (ca. 660m²).¹³ Dat bracht vijftien sporen aan het licht (Figuur 13). Acht daarvan zijn geïnterpreteerd als natuurlijke sporen (veelal windvallen). De overige sporen zijn antropogeen van aard. Het gaat om twee paalsporen, een kuil, een greppeltje en twee brandrestengraven.

¹² BRUYNINCKX T., 2018.

¹³ BRUYNINCKX T., 2020.

De belangrijkste vondsten van deze opgraving waren de twee Romeinse brandrestengraven zoals aangetroffen tijdens de prospectie. Dit zijn kuilen waarin verkoolde brandstapelresten, verbrand bot en verbande grafgiften werden gestort, waarna ze terug met de uitgegraven grond werden afgedekt. Het ontbreken van rood geblakerde putwanden is een indicatie dat het lichaam niet direct boven de kuil werd gecremeerd (zgn. *bustumgraf*) maar dat het waarschijnlijker is dat het lichaam elders, op een centrale brandstapel (*ustrinum*), werd verbrand waarna de resten in een aparte grafkuil werden gedeponneerd.¹⁴ De aangetroffen graven waren haaks op elkaar georiënteerd met een tussenafstand van amper 70cm. In het graf werd slechts een beperkte hoeveelheid botmateriaal aangetroffen. Aan de hand van de crematieresten kon slechts weinig informatie bekomen worden. Zo werd achterhaald dat het individu uit grafcontext S9 een minimale leeftijd van 10 jaar bereikt had, terwijl in grafcontext S11 de resten van een volwassene van 20 jaar of ouder bevatte. Het geslacht van de individuen kon niet vastgesteld worden, eventuele ziekteverschijnselen evenmin.

In beide crematiegraven zijn een aantal voorwerpen gevonden die als bijgiften aan de overledene zijn meegegeven. Vrijwel alle grafgiften waren met de overledene op de brandstapel terecht gekomen. Het gaat onder meer om ceramisch en glazen vaatwerk. Ook werd onverbrand dierlijk gevonden. Nissen met secundaire bijgaven werden niet aangetroffen.

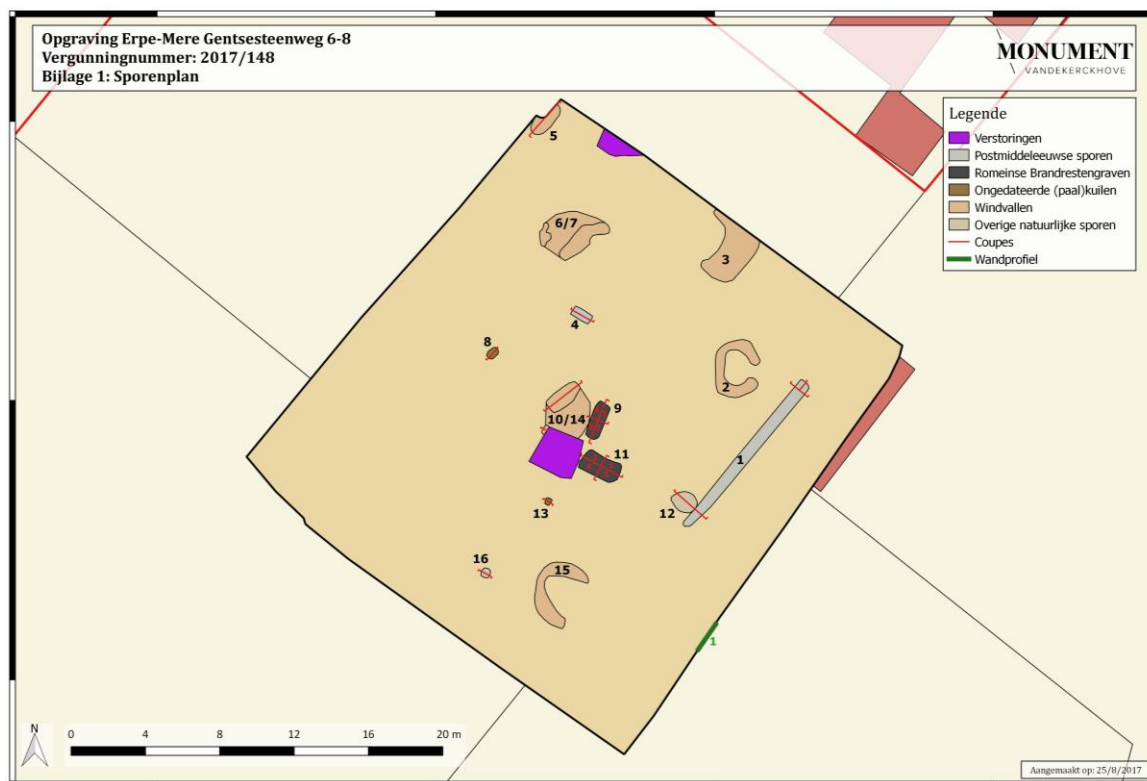
Op basis van de vondsten en een ¹⁴C-analyse op de crematieresten kan voor beide graven een relatief nauwkeurige datering voorgesteld worden. De vondsten uit brandrestengraf S9 lijken deze context te dateren rond de overgang van de pre-Flavische periode naar de Flavische periode (69 AD). De glazen geribde kom komt voor van de pre-Flavische periode tot het begin van de 2de eeuw. De vroege terra nigra uit de Champagnestreek moet voornamelijk in de pre-Flavische periode geplaatst worden, terwijl de tronconische beker in terra nigra-achtig aardewerk eerder in de 2de helft van de 1ste eeuw en de 2de eeuw voorkomt en de *terra sigillata*-vorm Dragendorff 36 pas geproduceerd werd vanaf circa 60AD. Een datering van het graf rond 60-80AD lijkt aannemelijk. De ¹⁴C-analyse die werd uitgevoerd op de crematieresten van het graf ondersteunt deze datering. Deze leverde immers een datering op tussen 40BC en 80AD, met de grootste waarschijnlijkheid tussen 5AD en 70AD. Grafcontext S11 kan op basis van de vondsten, en dan vooral van de komvorm in handgevormd aardewerk, slechts vrij ruim gedateerd worden in de pre-Flavische of Flavische periode, dus ruwweg tussen 57 v.o.t. tot 96 n.o.t. ¹⁴C-analyse plaatst het graf in de Flavische

¹⁴ CAPENBERGHS J. 1986, p. 209.

periode, met een datering tussen 60BC en 60AD, met de meeste kans tussen 45BC – 20AD. Mogelijk is dit brandrestengraf dus iets ouder dan graf S9.

Figuur 12: Brandrestengraf S11 tijdens het archeologisch onderzoek.

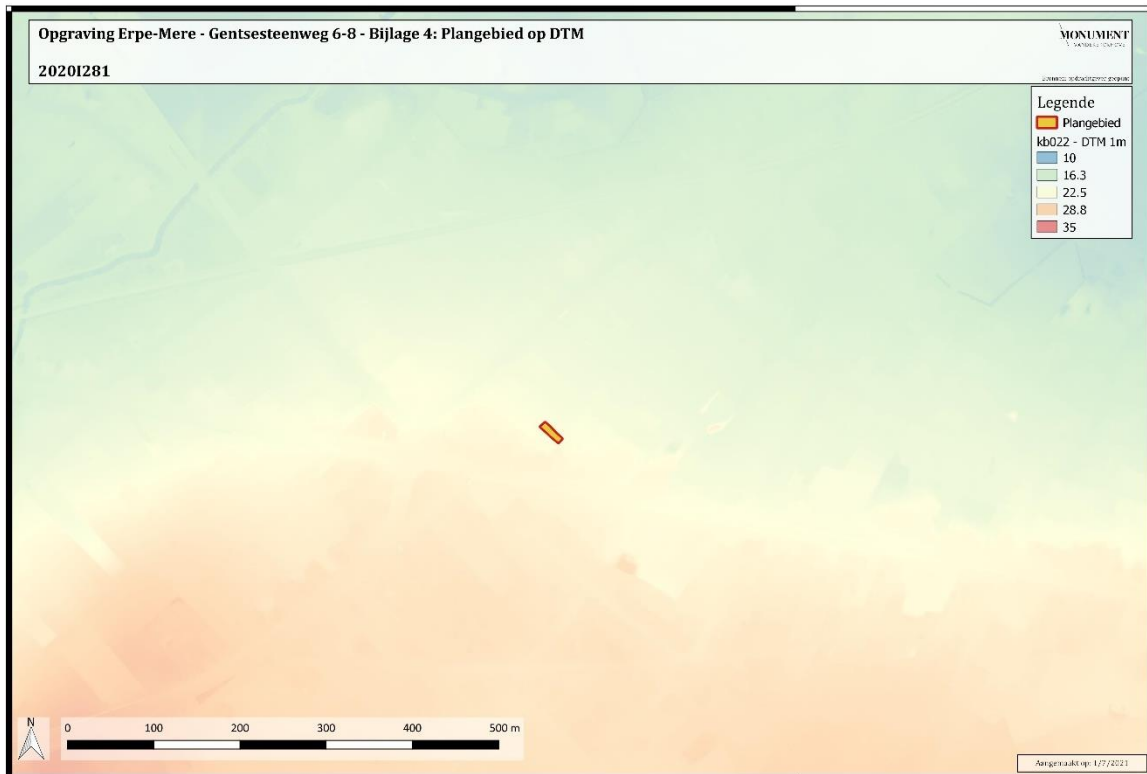
Figuur 13: Opgravingsvlak van het onderzoek uit 2017 (BRUYNINCKX 2020: bijlage 1)

6. RESULTATEN

6.1. Stratigrafie

Het landschap in de regio rond Erpe-Mere is licht glooiend (Figuur 14). Het plangebied bevindt zich op de noordelijke rand van een leemrug. Deze is eigenlijk onderdeel van drie parallelle ruggen die onderbroken worden door beekvalleien. De leemruggen halen een gemiddelde hoogte van meer dan +40m TAW, met toppen tot +57m (Domein Steenberg) en +77m (Opaaigem). Ten noorden van het plangebied zakt het niveau tot een vrij vlak terrein op ca. +12m TAW.¹⁵

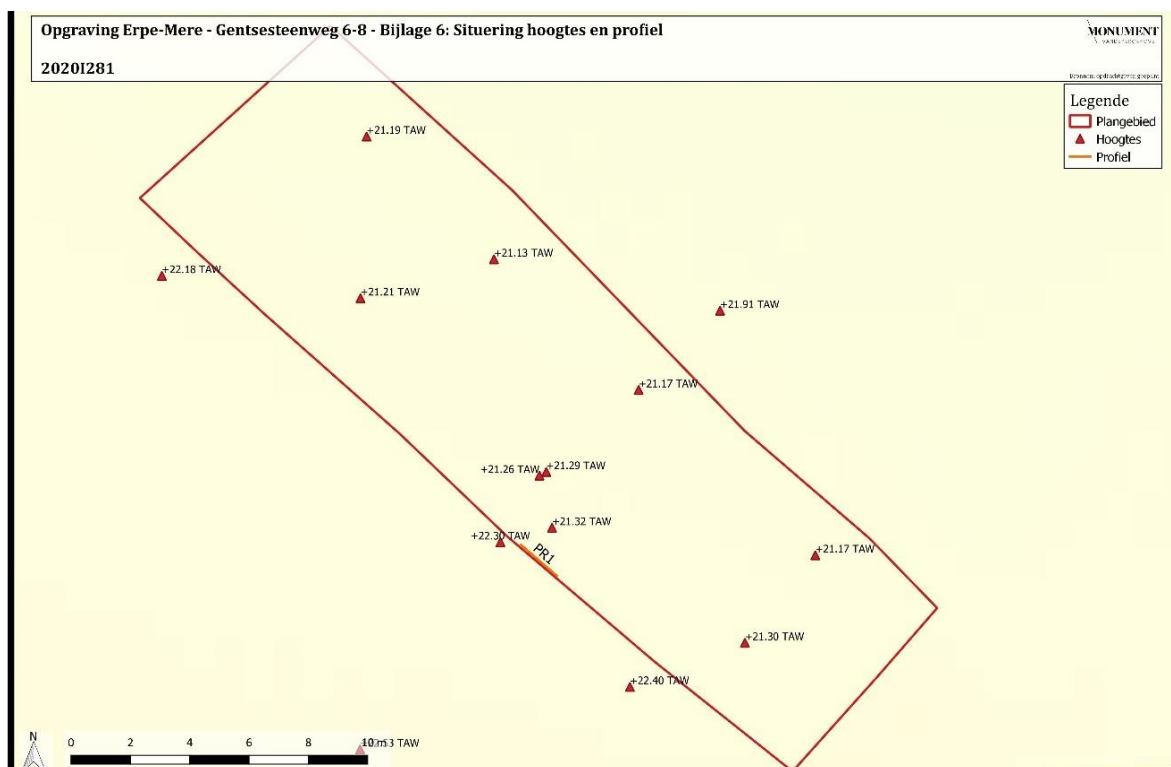
¹⁵ <https://www.geopunt.be> en BRUYNINCKX 2021:p. 10

Figuur 14: Aanduiding van het plangebied op het digitaal terreinmodel.

Binnen de opgegraven zone is het maaiveld vastgesteld op een niveau van +21,91m (oosten) tot +22,4m TAW (zuidwesten). Het archeologische vlak werd aangetroffen op ca. +21,2m (noord) tot +21,3m TAW (zuid).

De stratigrafie werd bestudeerd a.d.h.v. een bodemprofiel (Figuur 15). Dit profiel heeft een breedte van ca. 1m en toont de bodemopbouw vanaf het loopvlak tot onder het archeologisch relevante vlak.

Figuur 15: Weergave van de hoogtes en profielen binnen de opgegraven zone.

Het profiel bestaat uit vier te onderscheiden horizonten (Figuur 16 en Figuur 16). In onderstaande tabel worden ze omschreven en op een foto van het profiel zijn ze aangeduid.

Horizont	Begin	Kleur	Omschrijving
A	Maaiveld	Bruin	Homogeen, licht zandige leem, ca. bovenste 10cm iets organischer
B1	-35cm	Licht grijsig bruin	Heterogeen, licht zandige leem
B2	-60	Licht bruin met gele vlekken	Heterogeen; licht zandige leem, overgang naar C-horizont
C	-95cm	Geelbruin	Heterogeen; licht zandige leem

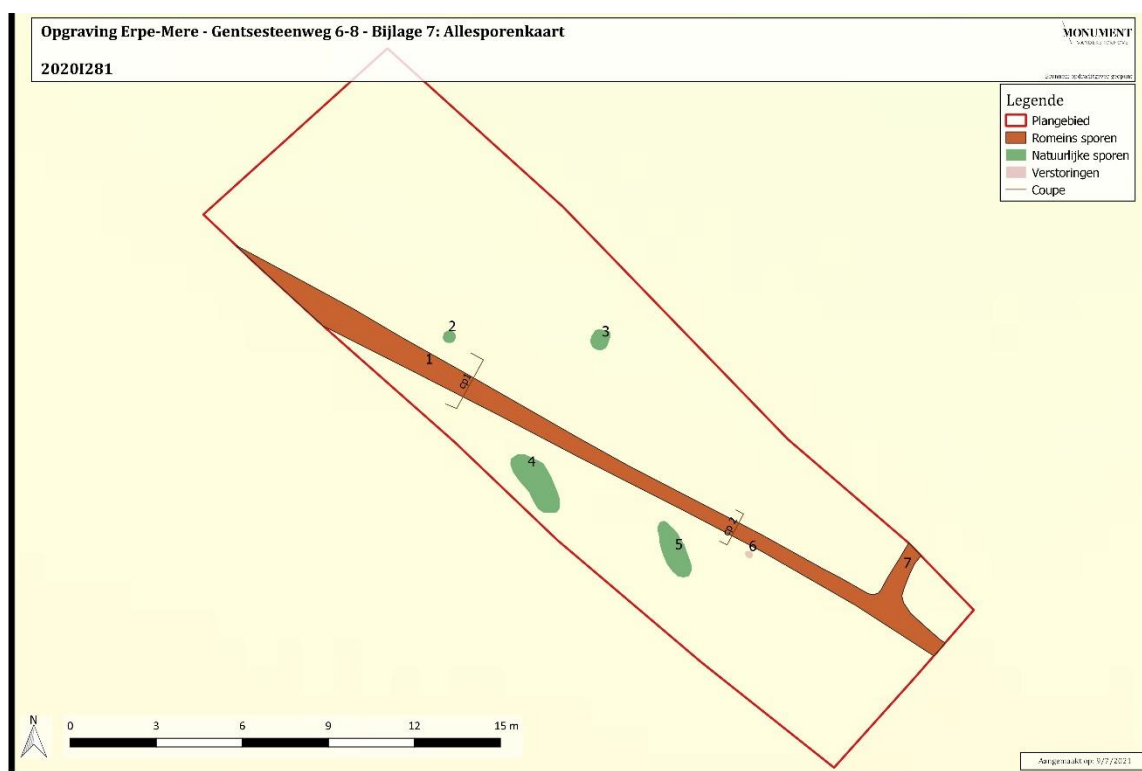
Tabel 1: Horizonten profiel 1.

Figuur 16: Profiel 1 met aanduiding van de waargenomen bodemhorizonten.

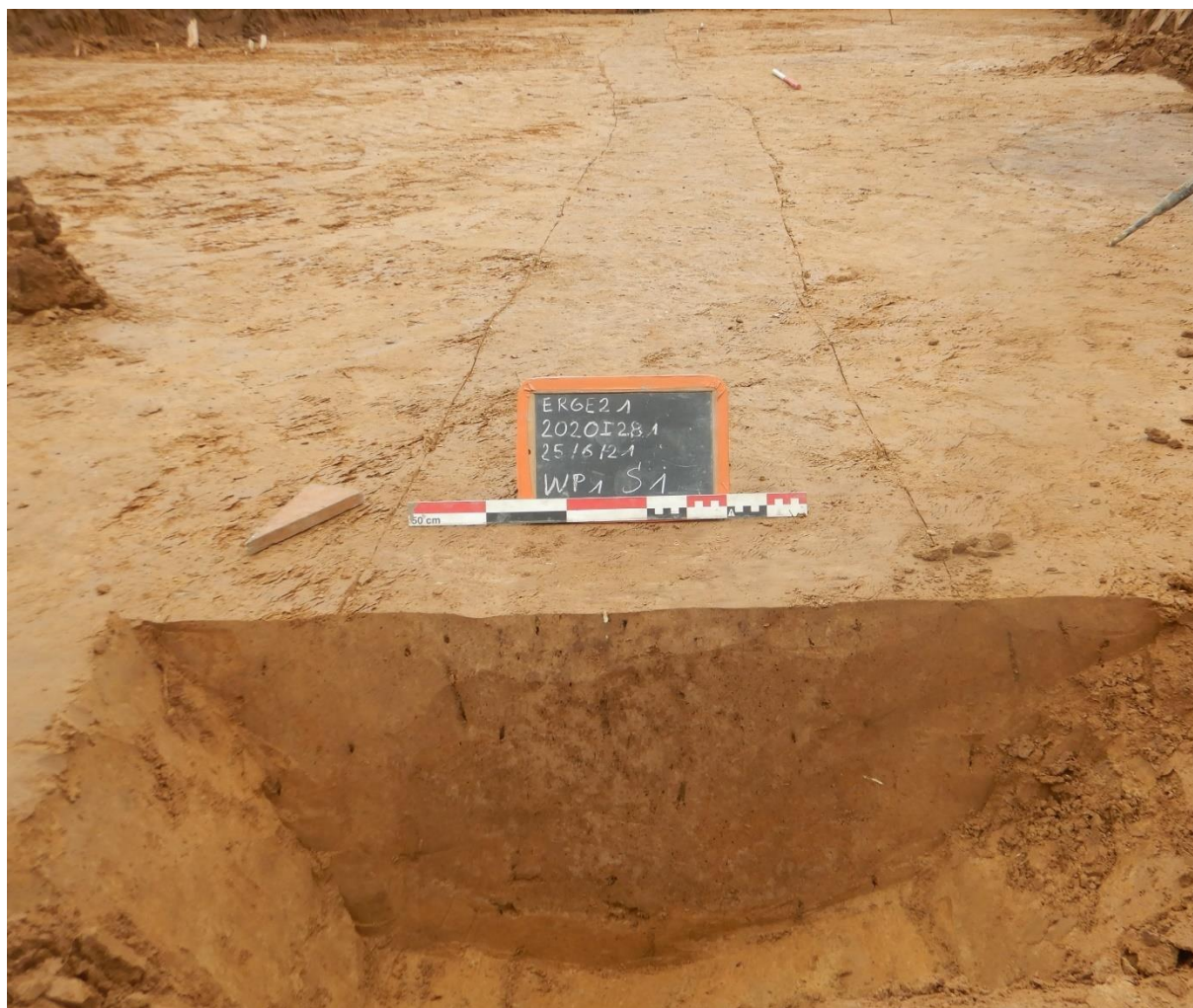
6.2. Beschrijving sporen en vondsten

Tijdens de vlakdekkende opgraving werden zeven sporen geregistreerd (Figuur 17). Het gaat om twee greppels en vijf natuurlijke sporen.

Figuur 17: Allesporenkaart van de opgraving.

Het onderzochte archeologische vlak werd doorsneden door een noordwest-zuidoost georiënteerde greppel (S1). In het zuiden werd een tweede greppel gevonden (S7) die haaks op greppel S1 aansluit. De oriëntatie van deze greppels is noordoost-zuidwest. Greppel S1 heeft een breedte op het archeologische vlak die varieert van 55cm tot 65cm. Twee coupes tonen een komvormig profiel met dieptes van respectievelijk ca. 30cm en 20cm (Figuur 18 en Figuur 19). De vulling van de greppel is gevlekt licht grijsbruin. In de vulling zijn wat houtskoolspikkels aanwezig. Ook greppel S7 (Figuur 20) heeft een vergelijkbare vulling. Deze greppel werd onderzocht tegen de sleufwand. Dit toonde aan dat de greppel ook al erg vaag boven het archeologische zichtbaar was met een bewaarde diepte van ca. 25cm (Figuur 21).

Figuur 18: Coupe 1 op greppel S1.

Figuur 19: Coupe 2 op greppel S1.

Figuur 20: Aftakking van greppel S7 (links) van greppel S1 (rechts).

Figuur 21: greppel S7 werd tegen de sleufwand gecoupeerd.

6.3. Vondsten

Tijdens de opgraving is een erg kleine hoeveelheid vondsten ingezameld (bijlage 10). Het gaat om aardewerk en bouw materiaal.

Het aardewerk omvat vier kleine wandfragmenten handgevormd aardewerk (Figuur 22). Deze zijn afkomstig uit greppel S1 (#2) en greppel S7 (#2). Alle scherven zijn verweerd.

Figuur 22: Handgevormd aardewerk uit greppel S1 (twee linkse scherven) en S7 (rechts).

Tot het bouw materiaal behoort een tegel (*tegulae*; Figuur 23). Deze werd gevonden in de bovenste vulling van greppel S1.

Figuur 23: Tegelfragment uit greppel S1.

7. INTERPRETATIE EN DATERING

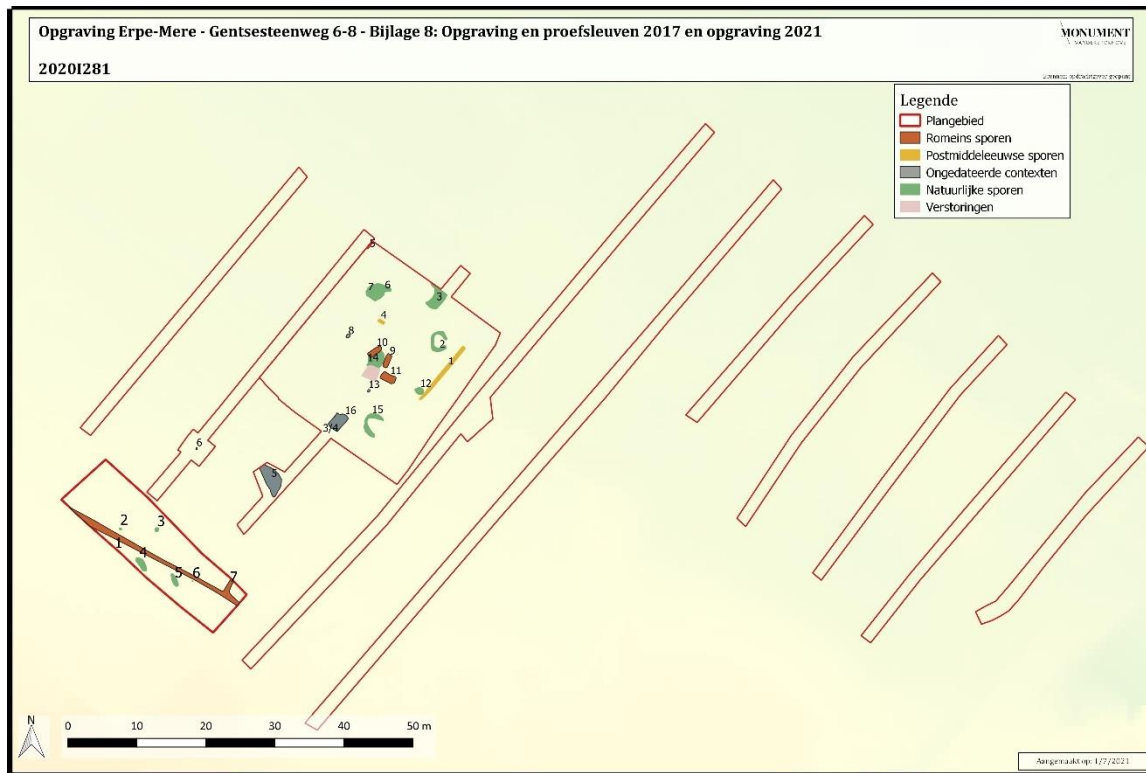
Uit greppel S1/S7 werd handgevormd materiaal en een *tegulae*fragment ingezameld. Dit suggereert een datering tijdens de Romeinse periode. Mogelijk stamt deze greppel uit dezelfde fase als de graven die zijn onderzocht tijdens de opgraving uit 2017 (1ste eeuw).

Over het verdere verloop van greppels S1 en S7 is geen informatie beschikbaar. Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden geen sporen aangeduid die hier onderdeel van kunnen zijn. Enkel greppel S1 uit de eerdere opgraving¹⁶ ligt, min of meer in het verlengde van greppel S7, maar op basis van vondstmateriaal werd die eerste in de late middeleeuwen/postmiddeleeuwse periode gesitueerd.

De belangrijkste informatie die wordt verschaft door de onderzoeken uit 2017 en 2021 (Figuur 24) is dat ten laatste vanaf de Romeinse periode (1ste eeuw) het landschap ter hoogte van het projectgebied door mensen werd gebruikt. Beide brandrestengraven (bewijzen dat bewoners uit de regio hier hun doden begroeven. Hoewel men in de Romeinse tijd doorgaans zijn doden bijzette op specifieke plaatsen (*necropolen*) is echter duidelijk dat ook schijnbaar volkomen geïsoleerde crematiegraven voorkomen in het landschap. De aangetroffen crematies zijn een dergelijk voorbeeld. Het ontbreken van roodgeblakerde putwanden wijst er ook op dat de dode elders, op een centrale brandstapel (*ustrinum*) werd verbrand waarna de resten in een aparte grafkuil werden gedeponneerd.

De greppels vormen het bewijs dat men vanaf deze periode ook het landschap in gebruik nam en dat er toen reeds sprake was van een echt cultuurlandschap. De graven en greppels vormen wellicht de rand van Romeinse bewoning in de onmiddellijke omgeving. Een bijkomende aanwijzing is te vinden in Romeins aardewerk dat eerder in de Kattelinnestraat werd gevonden tijdens veldprospecties.

¹⁶ BRUYNINCKX 2020

Figuur 24: Samenvoeging van het grondplan van de onderzoeken van 2017 en 2021.

8. ONDERZOEKSVRAGEN

Op basis van de eerder uitgevoerde prospectie door middel van proefsleuven werden verschillende (niet-limitatieve) onderzoeksvragen opgesteld¹⁷. Hieronder worden deze hernomen en van een zo volledig mogelijk antwoord voorzien:

- **Hoe is de bodemopbouw?**

Op basis van een bodemprofiel blijkt de bodemopbouw te bestaan uit een A-, B1-, B2- en C-horizont.

- **Wat is de aard van de sporen en de onderlinge samenhang van alle aangetroffen sporen?**

Er werden slechts twee greppels en enkele sporen van natuurlijke/bodemkundige oorsprong aangetroffen. Mogelijk kan een link gelegd worden tussen de greppels en de Romeinse graven die eerder werden onderzocht op het aansluitende perceel.

- **Zijn er naast de brandrestengraven nog andere sporen aangetroffen? Maken deze deel uit van een erf/nederzetting?**

Er werden slechts twee greppels aangetroffen. Een eenduidige interpretatie hiervan is moeilijk op te maken. Omdat ze dateren uit de Romeinse periode is een link met de eerder onderzochte brandrestengraven mogelijk. Ook kunnen de greppels een afbakening zijn van een erf of een resultaat zijn van de indeling van het cultuurlandschap in deze periode.

- **Tot welke vondsttypes behoren de vondsten? Wat is de conserveringsgraad en de vondstdichtheid?**

Er werden slechts enkele handgevormde scherven aangetroffen. Deze zijn verweerd. Ook werd een fragment van een Romeinse tegel gevonden. De vondstdichtheid is erg laag.

- **Tot welke archeologische periode(s) behoren het aangetroffen niveau en de archeologische sporen en/of artefacten?**

De vondsten en sporen dateren allen uit de Romeinse periode. Met enige voorzichtigheid kunnen ze, naar analogie met de datering van de brandrestengraven, in de eerste eeuw van de jaartelling gesitueerd worden.

¹⁷ DEMEULEMEESTER 2020b: p. 4-5

- **Wat is de aard van de archeologische site, sporen en/of artefacten (bewoning, funerair, ambachten,...)?**

Het is niet mogelijk om de exacte aard van deze greppels te achterhalen.

- **Kan op basis van de aangetroffen sporen een verwachtingspatroon voor de omliggende percelen opgemaakt worden?**

De aanwezigheid van de greppels, in combinatie de brandrestengraven en oudere Romeinse vondsten in de omgeving, suggereert dat het plangebied deel uitmaakt van een intensief gebruikt landschap. Met de huidige gegevens is echter geen nauwkeurige inschatting te maken.

9. SAMENVATTING

In het kader van de geplande omgevingsvergunningaanvraag voor stedenbouwkundige handelingen ter hoogte van de Gentseseenweg 6-8 te Erpe-Mere werd na een uitgebreide bureaustudie (2020E60) een werfbegeleiding geadviseerd. Deze bestond er in een zone van ca. 700m² vlakdekkend op te graven.

De bodemopbouw binnen het plangebied bestaat uit een opbouw van een A-, B- en C-horizont. In de C-horizont werd een greppel met aftakking vastgesteld. Het vondstmateriaal dat hierin werd aangetroffen, suggereert een datering in de Romeinse periode. Mogelijk kan er een link gelegd worden tussen deze greppels en de graven die ten noorden van de onderzochte zone zijn gevonden (2017). Twee ¹⁴C-analyse dateerden de graven in de 1ste eeuw. Ook in de Kattelinnestraat werden eerder, via veldprospecties, sporen van Romeinse aanwezigheid vastgesteld. Al deze archeologische waarnemingen schetsen een beeld van een omgeving die ten laatste vanaf de Romeinse periode (1ste eeuw) door de mens werd ingericht, hetzij voor de begraving van zijn doden, hetzij voor de afbakening van percelen. Tijdens de opgraving werden geen sporen aangetroffen die direct kunnen gelinkt worden aan een Romeinse nederzetting. Deze moet echter wel in de buurt aanwezig zijn geweest. Of het hier een enkelvoudige boerderij betrof of een iets grotere nederzetting is onduidelijk.

9. BIBLIOGRAFIE

9.1. Uitgegeven bronnen

- BRUYNICKX T. 2018. *Archeologische prospectie Erpe-Mere Gentsteenweg 6-8 (prov. Oost-Vlaanderen)*. Basisrapport, Monument Vanderkerckhove afdeling Archeologie rapport 2018/09.
- BRUYNICKX T. 2020. *Archeologische opgraving Erpe-Mere Gentsteenweg 6-8 (prov. Oost-Vlaanderen)*. Basisrapport, Monument Vanderkerckhove afdeling Archeologie rapport 2020/05.
- CAPENBERGHS J. 1986: "Varius Multiplex Multiformis". Het probleem van de beschrijving van (Gallo-Romeinse) begravingsresten: enkele methodologische overwegingen, *De Leiegouw XXVIII*, 203-211.
- DEMEULEMEESTER L. 2020a. *Erpe-Mere Gentssteenweg 6-8 (prov. Oost-Vlaanderen)*. *Verslag van resultaten bureaustudie*. Rapporten Monument Vandekerckhove. (2020E60).

Raadpleegbaar via:

<https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/16111>

- DEMEULEMEESTER L. 2020b. *Erpe-Mere Gentssteenweg 6-8 (prov. Oost-Vlaanderen)*. *Programma van Maatregelen voor een archeologische opgraving/werfbegeleiding*. Rapporten Monument Vandekerckhove. (2020E60).

Raadpleegbaar via:

<https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/16111>

9.2. Internetbronnen

- <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>
- <http://inventaris.onroerenderfgoed.be>
- <http://www.cartesius.be/CartesiumPortal/>
- <http://www.geopunt.be/>
- <http://www.ngi.be/topomapviewer/>
- <https://cai.onroerenderfgoed.be/>
- <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/16111>

10. BIJLAGEN

- **Bijlage 1:** Plangebied op GRB (algemeen)
- **Bijlage 2:** Plangebied op GRB (detail)
- **Bijlage 3:** Plangebied op luchtfoto
- **Bijlage 4:** Plangebied op DTM
- **Bijlage 5:** Archeologisch onderzoek 2017-2021
- **Bijlage 6:** Profielen en hoogtes
- **Bijlage 7:** Allesporenkaart
- **Bijlage 8:** Proefsleuven en opgraving 2017 en opgraving 2021 - resultaten
- **Bijlage 9:** Sporenlijst
- **Bijlage 10:** Inventarislijst
- **Bijlage 11:** Fotolijst